

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל

רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ג אייר תשע"ג: הדלקת נרות: ירושלים 6: 30 תל-אביב: 6: 46 חיפה: 6: 38 מוצאי שבת: ירושלים: 7: 44 תל-אביב: 7: 47 חיפה: 7: 47 ר"ת: 8: 23

פרשת תזריע-מצורע

נדיבות ועין טובה

לחפוץ בטובת חברו ושתהיה עינו טובה בשל חברו !

נלמד מהפסוק: "ובא אשר לו הבית" (פרק יד-לה)

ואמרו חז"ל על שבעה דברים נגעים באים ואחד מהם הוא צרות העין [רש"י: שצרה עינו באחרים ואינו מהנה שכניו מכלים ע"י השאלה] דכתיב: "ובא אשר לו הבית" ותנא דבי רבי ישמעאל, מי שמיוחד ביתו לו. ופירש רש"י כלי תשמישו שלא השאילם לאחרים (ערכין טז).

מי שהוא טוב-עין משפיע ברכה הן על עצמו והן על הזולת. וכבר כתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים - תתרעה): "אבל מי שהוא ותרן בממונו אצל אחרים שנהנים ממנו, והוא שמח ומלווה לאחרים למחצה, ואינו עצרן אצל אחרים שנהנים ממנו... כל אותם שיבוא לידם מממונו יצליחו, כמו שהיה ממון של איוב (בי"ב טו:), שכל הנטל פרוטה מאיוב, מתברך..."

"עין טובה" פירושו (כפי שמובא במפרשי המשנה): ששמח במה שיש לו, ולא יקנא במה שיש לחברו יותר ממנו, אלא אדרבה, יחפוץ שיהיה לחברו אף יותר ממה שחפץ לעצמו.

כיצד ישיג אדם מעלה נשגבה כזו, שיהיה מרוצה ושמח במה שיש לחברו? ביאר הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (בספרו עלי שור ח"ב) כי מדה זו של עין טובה נובעת בהכרח מאמונה חושית! כי כאשר מאמין האדם שהקב"ה מנהיגו והוא שנותן לו כל צרכו, שוב אינו זקוק למתנת בשר ודם ואינו מקנא במישהו זולתו, שכן "אין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא". (יומא לח:). הרי שהאמונה מבטלת קנאה.

זאת ועוד: מתוך שמכיר את בוראו, מתדבק גם בדרכיו ורוצה בטובת הזולת וגומל חסד עמו, גם זה נכלל ב"עין טובה", וראוי להקרא מתלמידיו של אברהם אבינו עמוד החסד. כפי שמציינים חז"ל במשנה (אבות פ"ה משנה יט).

והדבר בא לידי ביטוי בכך שמשאיל כליו לאחרים. כי חפץ בטובתם. ומעורר על כך רבי אליעזר פאפו זצ"ל (בספרו פלא יועץ) בלשון זו: "ובכלל מדת הנדיבות שישאיל כליו ואל יחוש על הפסד מועט, כי מצוה רבה היא, ולכן היא מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה. ועתה הן בעון כנשים המצריות העבריות, ואשר עינה צרה להשאיל את כליה... וחיובא רמיא על בעלה להדריכה ולהנהיגה שיהיו עיניה יפות. וידוע מאמר חז"ל שהנגעים היו באים על צרי עין שאין רוצים להשאיל כליהם..."

לחפוץ בטובתם של אחרים...

בימים הקשים של מלחמת תש"ח, כאשר הלגיון הירדני הפגיו את ירושלים בכמויות אדירות של פגזים, הסתתרו תחת השולחנות קבוצה של בחורים ואברכים יחד עם הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל, בבית הכנסת "שומרי החומות" שבבתי אונגרין.

באותו יום, המקום הופגז ללא הרף. מאות פגזים נפלו בקרבת מקום ממש, וכל האזור היה לחרדת אלוקים.

זעקות אימה נשמעו מכל עבר, ואז מחמת לחץ ומצוקה, זעק אחד הנוכחים בקול רווי יאוש: "הרי העיר גדולה דיה... אבל דומה שהאויב עזב את כל העיר וממטיר את כל האש רק על הבנין שלנו, מדוע שלא יטה מעט את קני תותחיו לעבר שכונות אחרות?!"

התבטאות זו הרתיחה את רבי אליהו. הוא יצא מתחת לשולחן וזעק: "ואני דוקא מודה לה' על שלא נופלים פגזים בשכונות אחרות... אדרבה ואדרבה, עלינו לשמוח ולהודות לה' שתותחי האויב לא מפגיזים שם, ויהודי המקום ההוא מוצאים בנתיים מרגוע לנפשם..."

איש חסיד היה

שמח יותר כשהשני צודק...

סיפר הגאון רבי יהודה עדס שליט"א: הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל התבטא פעם בלשון זו: "חושבני שעל "מודה על האמת" לא אקבל שום שכר, זאת משום שאני נהנה ושמח יותר לומר לשני: הנך צודק ואני טועה, מאשר לומר לו: הנך טועה ואני צודק".

חיכו ממתקים - מב

עלון "איש לרעהו" פרשת תזריע-מצורע הוקדש לעילוי נשמות

ר' אפרים דוד בן ר' אברהם יעקב סוחובולסקי זצ"ל נלב"ע יג ניסן תשס"ד
מרת האדעס דובה ע"ה בת ר' משה ז"ל סוחובולסקי נלב"ע כס ניסן תשע"ב

ת . נ . צ . ב . ה .

לנהוג בענוה ובשפלות עם רעהו [ולא בגאווה וגסות הרוח]!

נלמד מהפסוק: "אשה כי תזריע וילדה זכר" (פרק יב-ב)

וכתב רש"י: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. עוד אמרו חז"ל במדרש, על הפסוק "אחור וקדם צרתני" אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך! עכ"ד. זאת כדי שלא יתגאה ויתנשא האדם לחשוב שהוא השליט על הבריאה ויכול ללכת בדרכי לבו. לדעת חז"ל (ערכין טז). אחד משבעה דברים המביאים נגעים על האדם הוא גסות הרוח. לפיכך על המצורע להביא כפי שנאמר להלן "עץ ארז ואזוב" (יד-ד) וכתב רש"י: מה תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב.

דוקא הריקים והפוחזים מתגאים ומתנפחים כברבורים אבוסיים

לדעת רבינו חיים ויטאל זצ"ל, הגאווה היא שורש להרבה עבירות, אם בין אדם למקום ואם בין אדם לחברו, כי גורם להזיק לחברו ולשנאותו ולדבר עליו לשון הרע וכאלו רבות. עוד אמר: הכעס הוא ענף הגאווה. הקפדנות היא ענף מן הגאווה ומן הכעס.

החכם האמיתי מרגיש תמיד שחסר הוא ושואף להוסיף חכמה על חכמתו ולהשתלם בה, ומכיוון שכן, אין לו כל מקום להתגאות שהרי חש הוא שעדיין לא הגיע אל השלימות הנדרשת. אבל הרחוק מן החכמה מתגאה, כי אינו מבין שיש עוד חכמה שיכול להשיג ושהיא כה חסרה לו, על כן מרשה לעצמו להתגאות.

המשיל זאת הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל לשיבולים בשדה. וכך היה אומר: צאו אל השדה, וראו את השיבולים הטובות והמלאות מורידות הן את ראשן. ואילו השיבולים הריקות והשדופות מגביהות את ראשן למעלה. כך אצל האדם: החכמים שמלאים תורה וקדושה, מורידים את ראשיהן, עונים ושפלים המה. ואילו הריקים והפוחזים מגביהים את ראשן ומתנפחים תמיד כברבורים אבוסיים...

והיה אומר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל: עצבות מקורה בגיאות! כי רק הגאותן מדמה בנפשו שראוי שיהיה לו יותר ממה שיש לו. אדם שאינו גאותן יודע שמה שיש לו. גם זה אינו מגיע לו.

אדם צריך לעעוק על עצמו: עד מתי אתה מתגאה בעולם שאינו שלך

סיפר שמעון הצדיק בגמרא (נדרים ט:): פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום וראיתיו שהוא יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז עלי יצרי וביקש לטרדני מן העולם... אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שעתיד להיות רימה ותולעה?! העבודה שאגלחך לשמים... מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו...

האיר לנו הגר"י קנייבסקי - הסטייפלער זצ"ל (בספרו ברכת פרץ - נשא) בביאור הגמרא: חז"ל אמנם סיפרו לנו מה הוא אמר ליצר הרע שביקש לטורדו, אבל מה ליצר הרע אמר לו? מה הוא רצה ממנו? ואולם אפשר ללמוד ולהבין ממה שהוא צעק על היצר הרע "למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך"! כי היצר הרע ביקש להכשילו בגאווה! היצר אמר לו: יש לך מעלה... והתחיל להבעיר בו גאווה וגאווה זה "סם המוות".

"אצלנו" - אמר הסטייפלער - "כל ספק ספיקא שנדמה לבן אדם, כשמסתכל בזכוכית מגדלת על עצמו, שיש לו איזו שהיא מעלה או מדה טובה, כבר כל ברואי עולם לא יכולים לעמוד במה שמגיע לו... הוא מתחיל "להחזיק מעצמו" וזה מה שהורג אותו! הסטייפלער אמר פעם: יש לפחות עשרת אלפים איש שסבורים על עצמם שהם "כמעט" רשעים! ומה שרק "כמעט", מפני שהעולם אין מכירים בכך, משום מה...

ואילו אותו נזיר מן הדרום, כשהיצר הרע אמר לו, אתה יפה והתחיל להכניס בו גאווה, מיד הוא צעק עליו - על עצמו: "עד מתי אתה מתגאה בעולם שאינו שלך?! ועוד פירט לו את האמת כמו שהיא: "במי שעתיד להיות רימה ותולעה"... (עפ"י משמה"ל)

"אין זו אלא גאווה!"

פעם אחת עלה מאן דהו לביתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל ושטח לפניו את צרותיו ובעיותיו השונות. טען אותו אדם כי הוא מרגיש שהכל נובע מחמת עין רעה שנותנים בו אנשים שונים המקנאים בהצלחותיו ובמצבו, ולכן נקלע לכאלו צרות גדולות...

לאחר שיצא הלה מהבית אמר הגר"י לאחד ממקורביו: "היה כאן אצלי מישהו שביקש סגולה נגד עין הרע משום שהוא חושב שכל הבעיות והצרות שלו מגיעות מעין הרע. אלו שחושבים שהבעיות שלהם מגיעות מחמת עין הרע הם בעלי גאווה! וכי חסר להם עבירות? וכי פשפשו במעשיהם ומצאו עצמם נקיים מכל דבר חטא ועון עד שהסיבה היחידה לבעיותיהם נובעת מעין הרע או מעוונות הדור?"

"אין זו אלא גאווה גדולה! מי שיש לו צרות עדיף שיפשפש במעשיו ויתקנם!"

מתוך מאמר

"ידעתי שהמצוה שלימה..."

רגיל היה כ"ק האדמו"ר רבי יחיאל מאוסטרובצה זצ"ל בימי עלומיו, לחזר בכל יום של יריד, על פתחי החנונים, לאסוף לצרכי צדקה, סיפר הרבי: יום נאה היה, האיכרים באו בהמוניהם, קנו ומכרו. החנונים הרוויחו בקלות, אספנו סכום יפה תוך זמן מועט, כולם נתנו בעין יפה. וכשחזרתי לבית המדרש, עם כיס מלא מטבעות ושק מלא גאווה, ידעתי שאכן פגומה המצוה: מהולה ביהירות יתירה...

ויהי ביום גשם וסגריר, האיכרים לא באו והחנונים לא הרוויחו, נרטבנו עד לשד עצמותינו, כיתתנו רגלינו יום תמים, ומאומה לא העלינו בידינו... וכשחזרתי לבית המדרש, עמוס קללות וגידופים, הכיס ריק והרגלים כושלות, ידעתי שהמצוה שלימה: ארס הגאווה לא חדר לתוכה...

חסידי מספרים

מדוע לא נקרא החפץ חיים על

שם ספרו "משנה ברורה"?

סיפר הגאון רבי שאול קרביץ זצ"ל: שמעתי מבעל "אפיקי ים", מדוע נקרא החפץ חיים דוקא על שם ספרו "חפץ חיים" ולא על שם ספרו המפורסם "משנה ברורה" או על שם ספר אחר שחיבר?

אלא הסיבה לכך היא משום שספרי חפץ חיים הוא הספר היחיד שלא נקרא על שם מחברו "ישראל מאיר הכהן" בעת שיצא לאור עולם, יען כי המחבר רצה להעלים ולהחביא את שמו. לברוח מן הכבוד. לכן דוקא מספר זה יצא שמו בכל הארץ, כפי שאמרו חז"ל "כל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו". כי על כן, בדבר הזה אשר בו ברח מן הכבוד, הוא הדבר אשר ממנו רדף אחריו הכבוד להשיגו...

מתוך מאמר - שנת תשנ"ח

שלא לדבר לשון הרע על הזולת !

נלמד מהפסוק: "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וזיהה בעור בשרו לנגע צרעת"... (פרק יג-ב)

ואמרו חז"ל: על שבעה דברים נגעים באים, על לשון הרע ועל שפיכות דמים וכו'. על לשון הרע דכתיב: "מלשני בستر רעהו אותו אצמית" (ערכין טז.). וכן אמרו: "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו שנאמר "מלשני בستر" וגו' וכתיב התם "לצמיתות" ומתרגמינן "לחלוטין" ותנן "אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה" ופירש רש"י: אלמא אצמית דמתרגם לשון חליטה היינו צרעת. (ערכין טז.).

סוגי נגעים אלו המוגדרים תחת השם "צרעת", ואשר ידועים בתורה כמטמאי אדם, אין להם כל שייכות וכל קשר למחלות הצרעת הידועות לרופאים, אלא הן מחלות מיוחדות בלתי טבעיות, הנשלחות מן השמים על האדם, בתור עונש וכפרה על עוונותיו.

וההוכחה לכך - כותב בעל העקידה - שהרי רואים אנו שעל ידי הסגרת הנגע לשבוע או לשבועיים, הריהו משתפר או מתרפא לגמרי, בו בזמן שגלוי וידוע בחכמת הרפואה, כי כל מכה טבעית, עשויה להחמיר ולהבאיש כאשר עוצרים אותה בחדר סגור ללא אור ושמש.

ובאמת טעון ביאור: אם אכן הנגעים הללו באים על עוון לשון הרע, מדוע לא מצינו אצל אומות העולם שיהיו נענשים בנגעים, וכי הם לא נגועים בחטא לשון הרע?!

מתוך הגאון **רבי שלמה גנצפריד** זצ"ל (בספרו **אפריזון**): שונה דין אומות העולם מדין ישראל. אצל אומות העולם אין ה"אחדות" חלק ממהותם, וגם בשעה שנראית בהם אחדות, איננה אלא אחדות חיצונית גרידא. לא כן עם ישראל, אצלו ה"אחדות" היא חלק בלתי נפרד ממהותו ואופיו, ואחדותו אמיתית היא.

הן מטעם זה אמרו חז"ל (ברכות סא.) "אתם קרויים אדם ואין הנכרים קרוין אדם". כי "אדם" לעולם יבוא רק בלשון יחיד, ואילו "איש" ישנו בלשון רבים. ללמדנו, שרק ישראל שהם באחדות אמת, שייך בהם שיקראו "אדם" בלשון יחיד.

מענה, מובן מה שאומות העולם אינם נענשים בנגעים, שהרי עיקר רעתה של לשון הרע הגורמת לנגעים, היא בכך שיוצרת מחלוקת ו"פירוד" בין איש לרעהו, א"כ רעה זו אינה פוגעת אלא במי שמהותו היא האחדות, לא כן אומות העולם שבלאו הכי הרי הם בפירוד. לפיכך צייתה התורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (ג-מו) ודרשו חז"ל: הוא הבדיל בין איש לאשתו, בין איש לרעהו. לפיכך אמרה תורה "בדד ישב" (ערכין טז.).

זו גם הסיבה שנאמר עליו: "והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים". מדוע דוק אליהם? משום שהם המסמלים את השלום והאחדות ומהם ילמדו ויטיבו דרכם.

מכאן נבין גם מדוע נעמן שלקה בצרעת, לא שלחו אלישע אל הכהן אלא ריפאו בעצמו, שכן דין זה "והובא אל הכהן" שייך דוקא בישראל שלקה בצרעת, מהטעם שנתבאר.

הזהירות הנדרשת בשמירת הלשון

פעם נכנס רבי דוד פרנקל זצ"ל אל רבינו הגרא"מ שך זצ"ל ואמר על אדם מסויים כי הגרי"ז סולובייציק זצ"ל כינה אותו אפיקורס.

תפס הרב שך את ידו ואמר לו: "לא תמיד כשאדם גדול מתבטא על אדם בענין מסויים, זה נשאר כך לדורות! היה מעשה מסויים, ועל כך התבטא הגרי"ז מבריסק את שאמר, אבל זה לא אומר שכן צריך להגדיר את האדם הזה לדורות!"

בדומה לכך העיד הגרמ"א **ברורמן** שליט"א: היה פעם הספד מפורסם של הרב שך שפורסם ברבים על ידי נאמן ביתו והושמטה שם שורה... הלך רבי דוד פרנקל ובא בטענות אל המוציא לאור: מדוע השמיט את אותה שורה שנאמרה?

אמר לו המוציא לאור שהרב שך הורה לעשות כן בנימוק הבא: "לא כל מה שאומרים פעם אחת, אומרים תמיד. ולא כל מה שאומרים כותבים!"...

מתוך מאמר

קוראים נכבדים ! האם ידעתם ?

- ✍ לדעת החפץ חיים מהי הסיבה שבארצות ניכר היו לפעמים לומדי ישיבות נתפסים לצבא ?
- ✍ מה עשה הסבא מקלם כדי לעקור מבתו, עוד בקטנותה, את חמדת הממון ?
- ✍ איזו קבלה טובה שקיבל החתם סופר על עצמו, הצילה אותו ממות בטוח ?
- ✍ מדוע אמרו חז"ל שכל שיש לו חולה בביתו ילך אצל "חכם" [שיבקש עליו רחמים], מדוע לא ילך אצל "צדיק" כפי שמזכירים חז"ל תמיד תפלתן של "צדיקים" ?
- ✍ מי הם שני הצדיקים שפורסם עליהם לפני כשמונים שנה שמעולם לא דיברו לשון הרע ?
- ✍ מהי שיטת הריפוי הנכונה עפ"י חז"ל, לכל מכה ולכל מחלה ?
- ✍ איזו התעוררות נשגבה יכול אדם להפיק מפטפטי הציפורים ?
- ✍ מדוע חשש הצדיק רבי יצחק מזידיטשוב זצ"ל שיגרשו אותו בחרפה מן העיר ?
- ✍ איזו הלכה מהלכות לשון הרע השמיט החפץ חיים מספרו בנימוק שלא רצה להטיל "פצצה" בעולם ?
- ✍ מה הייתה הסגולה הפלאית שסייעה לאשה ללדת בן אחרי שנים רבות של עקרות ?

על שאלות אלו ועוד רבות אחרות, תוכלו למצוא תשובות מעניינות בספר החדש איש לרעהו-ויקרא (פרשת תזריע-מצורע עמודים רעז-שנד)

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות. לפרטים: 02-5869073

המתנה האידיאלית והמוצלחת - להורים, למחנכים ולכל המשפחה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

”עבודת האכילה” / הרב נפתלי זינברג

אכילה של יהודי היא אחרת לגמרי!

מבחינה חיצונית אמנם לא ניכר כל כך ההבדל בין אכילה סתם, לאכילה של יהודי, אך מבחינה פנימית מדובר בשתי פעולות שמרוחקות זה מזה כרחוק מזרח ממערב!

* * *

הדרישה הבסיסית שנוגעת לאכילה היא כמובן הכשרות, אך איכות האכילה לא מסתכמת בנושא זה אלא בנקודות הבאות: 1) למה אני אוכל? 2) כמה אני אוכל? 3) איך אני אוכל? 4) על מה אני חושב בשעת האכילה?

נפרט יותר את הנקודות: **למה אני אוכל?** כי זה רצון השם, בבחינת מה שאמרו שבתורה לא נאמר רק “ושבעת” אלא גם “ואכלת ושבעת”... הקב”ה רוצה שנעבוד אותו גם דרך האכילה, ונתקרב אליו גם באמצעות נושא זה!

כמה אני אוכל? כתוב צדיק אוכל לשובע נפשו. כלומר שמטרת האכילה לקיים את הנפש להבריאה ולהשביעה, אך לא לשם תאוות האכילה גרידא.

איך אני אוכל? בהתאם להלכות דרך ארץ. עם ברכה לפניך ולאחריה שנאמרת בכוונה ובמתון.

על מה אני חושב בשעת האכילה? הנה כמה מחשבות שוות לכל נפש אותן מביא **הבן איש חי** שכדאי לכל יהודי לכוון בשעת האכילה - ועל כל פנים בשיעור ‘כזית’ הראשון שנאכל סמוך לברכה. המחשבות הללו, ואם תרצו “הכוונות” הללו, מכוונות לעבודה המרכזית של האכילה שהיא לברר את הטוב הרוחני שיש במאכל ולהפריד את הרע הגשמי שיש בו:

(א) כל מאכל מורכב ממזון ופסולת, והלעיסה באמצעות השיניים היא החלק הראשון בתהליך “הבירור” של המאכל.

(ב) בחטא אדם הראשון נגרם עירוב של טוב ברע. בשעת הלעיסה מהרהר היהודי בבירור הסיגים הרוחניים שהתערבו אז גם במאכלים כשרים.

(ג) למעשה, עוד לפני חטא אדם הראשון כבר היו מעורבים סיגים אלו במאכל וגם הם מתבררים באכילה.

(ד) אם ישנן נפשות שהתגלגלו בדבר המאכל, הריני מכוון לשחרר אותן ולתקן אותן מהמאכל באמצעות הברכות והכוונות הני”ל.

(ה) לאחר הבליעה יהרהר בכך שגמר הבירור והתיקון נעשה בקיבה.

במבט ראשון נראות כוונותיו של הבן איש חי “גבוהות” מידי עבור אדם מן השורה, אך האמת היא שהוא כתב אותן להמון העם ולא ליחידי סגולה. כל אחד בהחלט יכול להתרגל לאכול עם הכוונות הללו, גם בלא הבנת עומק משמעותן על פי תורת הנסתר.

הנהגה זו מאוד רצויה, שכן בדרך זו אנו מתרגלים לאכול עם הנשמה ולא רק עם הגוף. וכך הופכת האכילה ל”עבודת האכילה”, כמו עבודת התפילה, לימוד התורה או כל מצוה אחרת.

ימי ספירת העומר המסוגלים, מהווים הזדמנות להתחזק בנושא זה. וידוע מה שדרשו שקרבן העומר - שקרב ביום הראשון של ספירת העומר - נעשה מ”שעורים” שהם ‘מאכל בהמה’. ואילו שתי הלחם שמסיימים את עבודת הספירה נעשים מ’חיטה’ שהיא ‘מאכל אדם’. שכן בימים אלו אנו מתקנים את עצמנו מדרגת ‘בהמה’ לדרגת ‘אדם’, עד שאנו מגיעים מוכנים לקבלת התורה באהבה - כאיש אחד בלבד אחד - בחג השבועות הבא עלינו לטובה!

מדור זה מתמקד פעם בפעם בנושאים שורשיים, שעוסקים במהותו של יהודי. הפעם נביא הרהורים בעקבות פרשיות בעלי החיים המותרים באכילה אודותיהם קראנו בתורה שבוע שעבר, בפרשת שמני. מסתבר שהנושא קשור הישר לחג הפסח שעבר עלינו לטובה, וסמיכות הפרשה לחג איננה מקרית, אלא מסתירה מאחוריה נושא מרכזי במהותו ובחיינו של היהודי!

* * *

השבוע, ביום שני, מתחיל סדר הצומות של **בה”ב** (שני חמישי שני - שנהוג לאחר פסח וסוכות). צום דווקא משתלב עם השקפת היהדות שדוגלת בהתנזרות מגשמיות העולם הזה, וכך יש לנו רשימה ארוכה של צומות מדאורייתא, מדרבנן ועל פי המנהג.

אך לעומת זאת עוסקת היהדות ברשימת נושאים ארוכה שמורכבת ממזון ומכל מה שסביבו: התורה עוסקת בבהמות, חיות, עופות, דגים, שרצים, טומאת אוכליות ומועשרות וכו’. גם חלקי ‘אורח חיים’ ו‘יורה דעה’ שבשולחן ערוך עוסקים אין סוף בענייני אוכלין. וכאן הבן מהרהר: האם לכאורה לא היה מתאים יותר “להתעלם” מהנושא הגשמי הזה ששמו אוכל?!

* * *

חג הפסח שעבר עלינו לטובה היה מורכב משני חלקים שנוגעים למזון (א) מצות אכילת מצה - שבעת ימים תאכלו מצות (ב) איסור אכילת חמץ שנמתח על פני שבעה ימים ומחצה(כבר מחצות של ערב-פסח).

הסמיכות שבין פרשת שמני לפסח מלמדת אותנו כך: בימי חג הפסח זכינו לקדש את נושא האכילה באמצעות קיום המצוות האמורות, אך המצוות הללו לא רק שנעשו **בעבר** - אלא יצרו רוממות בנפשנו שתלווה אותנו **בעתיד!**

בפרשת שמני מזכיר לנו הקב”ה שלא רק שהוא “**הוציא**” אותנו ממצרים אלא הוא גם “**העלה**”- במשמעות של התרוממות - ממצרים. והרי זה לשון הפסוק בפרשה: “אני השם **המעלה** אתכם מארץ מצרים... והייתם קדושים כי קדוש אני” (יא, מה ועי’ ברש”י) ועל מנת שאותה התרוממות תחזיק בקרבנו, מצווה אותנו התורה בפרשת שמני אודות כל ההגבלות של ענייני האכילה והמזון.

* * *

מכיוון הדברים עד כה נוצר הרושם שאוכל הוא דבר ‘גשמי’, שלא נאמר ‘מאוס!’ אך די בהתבוננות קלה כדי להיזכר במצוות ובדמויות ענק הקשורות באכילה: הכהנים הטהורים שעבדו בבית המקדש אכלו; האבות הקדושים אכלו; דור המדבר - דור דעה שלא יהי’ כמותו עד ביאת גואל צדק - אכל; וגם אדם הראשון, נזר הבריאה, היה אמור לאכול בקביעות מעץ החיים. כלומר: ברור שבלתי אפשרי לסווג את האכילה כדבר “רע”.

אך מאידך אנו מוצאים בספר **‘תומר דבורה’**, למקובל האלוקי הרמ”ק, התייחסות מאוד שלילית לנושא. אחת מעצותיו לרכישת מידת הענווה היא שהאדם יתבונן במחשבתו שהוא בעצם שווה לבהמה: בהמה אוכלת? גם אני אוכל! בהמה מפרישה פסולת! גם אני! - **הוזה אומר שהאוכל הוא סמל של בהמיות!**

על כרחך שבין שני הקטבים הללו ניצבת האמת הבאה: הקב”ה רוצה שנאכל. הקב”ה גם רוצה שנעבוד אותו. ובמילה אחת: הקב”ה רוצה שנעבוד אותו **באמצעות האכילה!** נכון. כאשר אדם אוכל רק בגלל שהוא רעב, יש בזה דמיון לבעלי החיים שכל אכילתם נובעת מדחף פנימי גשמי, אבל

לעילוי נשמת

ר' שמעון ז"ל בן חנה ע"ה

ה. נ. צ. ב. ה.

